

ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากโรคไข้หวัดนก (Bird Flu)

1. บทนำ

โรคไข้หวัดนก (Bird Flu) เป็นโรคระบาดที่เกิดขึ้นในไก่ ทั้งไก่เนื้อ และไก่ไข่ ที่มีเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 1985 ที่รัฐเพนซิลเวเนีย ต่อมาในปี 1987 โรคนี้ได้รับบาดเจ็บคน เพราะสายพันธุ์เปลี่ยนแปลงเป็นสายพันธุ์ H5N1 โดยมีรายงานครั้งแรกว่ามีคนตายที่ฮ่องกง สำหรับการเกิดโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 ในประเทศไทยในปัจจุบันก็เป็นแบบเดียวกัน (แผนภาพที่ 1) ซึ่งระบาดอย่างรวดเร็วและปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ นับตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมกราคมที่ผ่านมา จากจำนวนของพื้นที่เลี้ยงไก่ต้องสงสัยว่าได้รับเชื้อ รวมทั้งมีผู้เสียชีวิตจากโรคดังกล่าวเกิดขึ้น ประกอบกับการเกิดโรคดังกล่าวในประเทศต่างๆ และการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ได้สร้างความตื่นตระหนกต่อประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก ผลจากการป้องกันและระมัดระวังการติดเชื้อของทั้งประชาชนและหน่วยงานภาครัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่ประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของโรคไข้หวัดนกที่มีต่อเศรษฐกิจเริ่มเป็นที่ตระหนักและกล่าวถึงในกลุ่มประชาชน ภาครัฐบาล และสื่อมวลชนในช่วงเวลานี้ รายงานฉบับนี้มุ่งที่จะนำเสนอผลกระทบของโรคไข้หวัดนกต่อภาวะเศรษฐกิจไทย ทั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบในเชิงทฤษฎี โดยจะนำเสนอเกี่ยวกับขนาดของผลกระทบของโรคไข้หวัดนก และการคาดการณ์ผลกระทบของโรคไข้หวัดที่มีต่อเศรษฐกิจไทย โดยจะเป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจในระยะต่างๆ

2. ผลกระทบของโรคไข้หวัดนกที่มีต่อระบบเศรษฐกิจไทย

จนถึงปัจจุบันทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการกำจัดสัตว์ปีกที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นพาหะในการระบาดของโรคไข้หวัดนกไปแล้ว 25,914,783 ตัว จากจำนวนฟาร์ม 24,955 ฟาร์ม (ข้อมูลยอดสะสม ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547) ในเขตพื้นที่ 24 จังหวัด

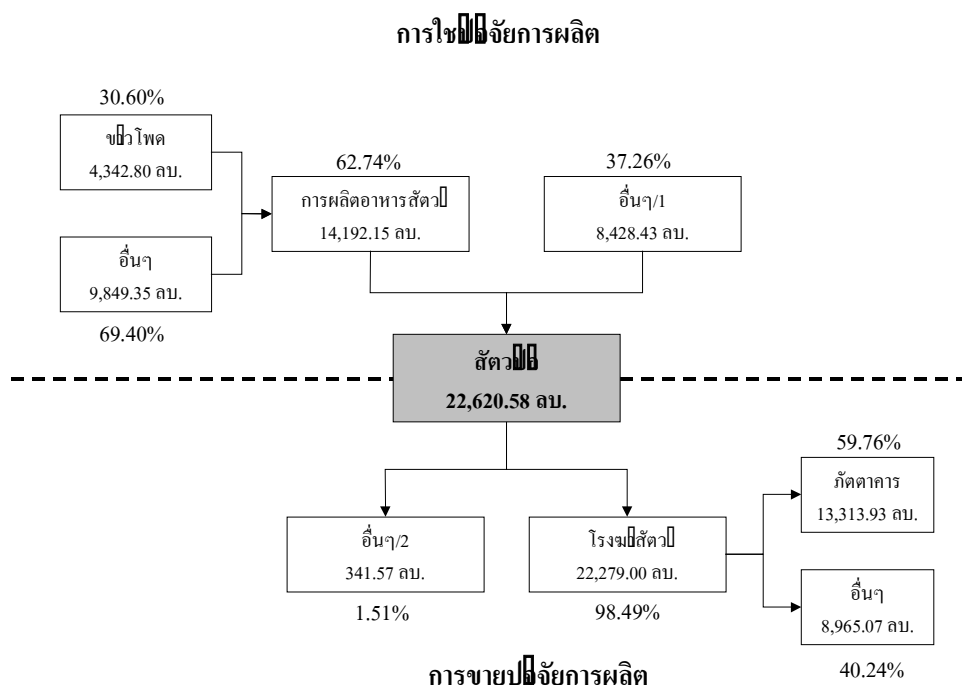
อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในหลายด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

หากพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ปีกถือเป็นปัจจัยการผลิตชั้นกลางที่มีความเชื่อมโยงในทั้งสองด้าน คือ มีความเชื่อมโยงไปยังอุตสาหกรรมต้นน้ำ (Backward linkage) ได้แก่ การผลิตอาหารสัตว์ โรงสีข้าว ประมงทะเล ไข่ ข้าว การผลิตยา สถาบันการเงิน โรงเลี้ยงสัตว์ปีก การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก ซ่อมแซมยานพาหนะ และอื่นๆ ขณะที่มีความเชื่อมโยงไปยังอุตสาหกรรมปลายน้ำ (Forward linkage) ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ปีก การฆ่าสัตว์ การผลิตปุ๋ย บันเทิง และอื่นๆ โดยจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรม

เลี้ยงสัตว์ปีนั้น มีความเชื่อมโยงต่ออุตสาหกรรมต้นน้ำคือการผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งเมื่ออุตสาหกรรมสัตว์ปีกได้รับผลกระทบจะส่งผลทำให้อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ได้รับผลกระทบมากที่สุดประมาณร้อยละ 62.74 (คิดเป็นมูลค่าประมาณ 14,192.15 ล้านบาท) นอกจากนี้อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ยังมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นๆ โดยอุตสาหกรรมต้นน้ำที่สำคัญคือ การปลูกข้าวโพด ทั้งนี้เพราะว่า ข้าวโพดเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิตอาหารสัตว์ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 30.60 (คิดเป็นมูลค่าประมาณ 4,342.80 ล้านบาท) (แผนภาพที่ 1)

ขณะที่อุตสาหกรรมปลายน้ำของอุตสาหกรรมสัตว์ปีกคือ โรงฆ่าสัตว์ ซึ่งเมื่ออุตสาหกรรมสัตว์ปีกได้รับผลกระทบจะส่งผลทำให้อุตสาหกรรมโรงฆ่าสัตว์ได้รับผลกระทบมากที่สุดประมาณร้อยละ 98.49 (คิดเป็นมูลค่าประมาณ 22,620.58 ล้านบาท) นอกจากนี้อุตสาหกรรมโรงฆ่าสัตว์ยังมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นๆ โดยอุตสาหกรรมปลายน้ำที่สำคัญคือ ภัตตาคาร ทั้งนี้เพราะว่า ภัตตาคารเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการลดลงของการบริโภคอันเนื่องมาจากโรคระบาดใช้หัวตอกในไก่ ทั้งนี้เนื่องจากว่า มีการใช้เป็ดและไก่เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารเป็นส่วนประกอบสำคัญซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 59.76 (คิดเป็นมูลค่าประมาณ 13,313.93 ล้านบาท) (แผนภาพที่ 1 และตารางที่ 1)

แผนภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนและมูลค่าของอุตสาหกรรมเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมสัตว์ปีกปี 2547 ในกรณีสถานการณ์ปกติ

หมายเหตุ : อื่นๆ 1/ เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ นอกจากการผลิตอาหารสัตว์ ได้แก่ โรงสีข้าว ประมงทะเล ไข่ ข้าว การผลิตยา สถาบันการเงิน โรงเลี้ยงสัตว์ปีก การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก ซ่อมแซมยานพาหนะ เป็นต้น

อื่นๆ 2/ เป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำ นอกจากการเลี้ยงสัตว์ปีก ได้แก่ การฆ่าสัตว์ การผลิตปุ๋ย บันทึ๊ง เป็นต้น

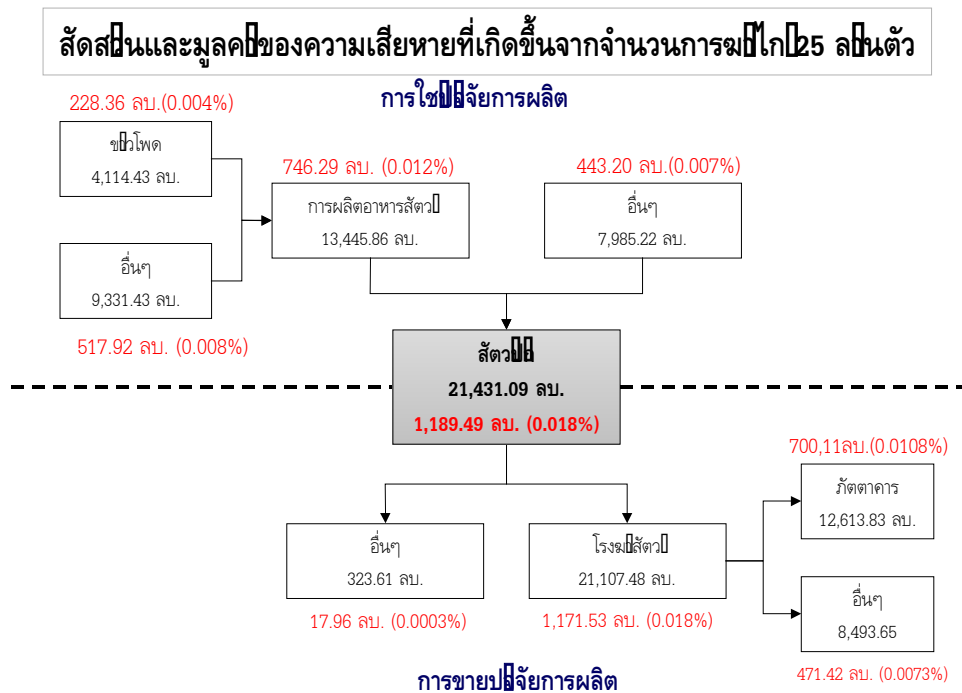
จากการสถานการณ์ของการกำจัดสัตว์ปีกที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นพาหะในการระบาดของโรคไข้หวัดนกไปแล้ว 25,914,783 ตัว จากจำนวนฟาร์ม 24,955 ฟาร์ม (ข้อมูลยอดสะสม ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547) ทางศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจได้ประมาณการถึงผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสัตว์ปีกในประเทศ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสัตว์ปีกเองมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 1,189.50 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.018 ของ GDP ปี 2547¹) (แผนภาพที่ 2 และตารางที่ 1)
- อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำของอุตสาหกรรมสัตว์ปีก มีมูลค่าความเสียหายประมาณ 746.29 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.012 ของ GDP ปี 2547) (แผนภาพที่ 2 และตารางที่ 1)
- อุตสาหกรรมการปลูกข้าวโพด ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำที่สำคัญของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ ทั้งนี้เพราะว่า ข้าวโพดเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิตอาหารสัตว์ มีมูลค่าความเสียหายประมาณ 228.36 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.004 ของ GDP ปี 2547) (แผนภาพที่ 2 และตารางที่ 1)
- อุตสาหกรรมโรงฆ่าสัตว์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำของอุตสาหกรรมสัตว์ปีก มีมูลค่าความเสียหายประมาณ 1,171.53 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.018 ของ GDP ปี 2547) (แผนภาพที่ 2 และตารางที่ 1)
- ภัตตาคาร อุตสาหกรรมปลายน้ำที่สำคัญของอุตสาหกรรมโรงฆ่าสัตว์ มีมูลค่าความเสียหายประมาณ 700.11 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.0108 ของ GDP ปี 2547) (แผนภาพที่ 2 และตารางที่ 1)

เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกำจัดสัตว์ปีกที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นพาหะในการระบาดของโรคไข้หวัดนกจำนวน 25,914,783 ตัว นั้นทำให้เกิดมูลค่าความเสียหายต่อทั้งระบบของอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมสัตว์ปีกมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 5,486.28 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของ GDP ปี 2547) (แผนภาพที่ 2 และตารางที่ 1)

¹ จากตัวเลขการประมาณการอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจที่ประมาณการว่ามีการขยายตัวประมาณ 6,471 พันล้านบาท

แผนภาพที่ 2 แสดงสัดส่วนและมูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากจำนวนการฆ่าไก่ 25,914,783 ตัว (ข้อมูล ยอดสะสม ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547)

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนและมูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากจำนวนการฆ่าไก่ 25,914,783 ตัว (ข้อมูล ยอดสะสม ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547)

ปัจจัยการผลิตต้นน้ำ	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน /GDP	ปัจจัยการผลิตปลายน้ำ	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน /GDP
สัตว์ปีก	1,189.49	0.018			
- การผลิตอาหารสัตว์	746.29	0.012	- โรงฆ่าสัตว์	1,171.53	0.018
- อื่นๆ นอกเหนือจากการผลิตอาหารสัตว์ 1/	443.20	0.008	- อื่นๆ นอกเหนือจากการเลี้ยงสัตว์ปีก 2/	17.96	0.0003
การผลิตอาหารสัตว์			โรงฆ่าสัตว์		
- ข้าวโพด	228.36	0.004	- ก๊าดตาคาร	700,11	0.0108
- อื่นๆ นอกเหนือจากการผลิตข้าวโพด	517.92	0.008	- อื่นๆ นอกเหนือจากก๊าดตาคาร	471.42	0.0073

หมายเหตุ : อื่นๆ 1/ เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ นอกจากการผลิตอาหารสัตว์ ได้แก่ โรงสีข้าว ประมงทะเล ไข่ ข้าว การผลิตยา สถาบันการเงิน โรงเลี้ยงสัตว์ปีก การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก ซ่อมแซมยานพาหนะ เป็นต้น

อื่นๆ 2/ เป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำ นอกจากการเลี้ยงสัตว์ปีก ได้แก่ การฆ่าสัตว์ การผลิตปุ๋ย บันเทิง เป็นต้น

การประมาณการผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกที่มีต่อเศรษฐกิจไทย

ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจได้ประมาณการผลกระทบของโรคไข้หวัดนกที่มีต่อเศรษฐกิจไทย ภายใต้สมมติฐานต่างๆ ดังนี้

1. กรณีที่ 1 การบริโภคภายในประเทศลดลงประมาณร้อยละ 80 60 50 ในเดือนที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ และเข้าสู่ระดับปกติได้ภายในเดือนที่ 4 ในขณะที่การส่งออกของไทยไปยังประเทศต่างๆ ถูกกระทบเป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือน แต่ยังสามารถส่งออกได้ ในกรณีนี้ **จะเกิดการสูญเสียประมาณ 20,118 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.31 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ**
2. กรณีที่ 2 การบริโภคภายในประเทศจะลดลงประมาณร้อยละ 80 60 50 ในเดือนที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ และคงระดับการบริโภคที่ร้อยละ 50 ตั้งแต่เดือนที่ 4 ถึงเดือนที่ 6 และจะกลับเข้าสู่ระดับปกติในเดือนที่ 7 ในขณะที่การส่งออกของไทยไปยังประเทศต่างๆ ถูกกระทบเป็นระยะเวลาประมาณ 6 เดือน แต่ยังสามารถส่งออกได้ ในกรณีนี้ **จะเกิดการสูญเสียประมาณ 33,152 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.51 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ**
3. กรณีที่ 3 การบริโภคภายในประเทศจะลดลงประมาณร้อยละ 80 60 50 ในเดือนที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ และคงระดับการบริโภคที่ร้อยละ 50 จนถึงเดือนที่ 9 และจะกลับเข้าสู่ระดับปกติในเดือนที่ 10 ในขณะที่การส่งออกของไทยไปยังประเทศต่างๆ ถูกกระทบเป็นระยะเวลาประมาณ 9 เดือน แต่ยังสามารถส่งออกได้ ในกรณีนี้ **จะเกิดการสูญเสียประมาณ 46,186 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.71 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ**

ตารางที่ 2 แสดงผลการประมาณการผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกที่มีต่อเศรษฐกิจไทย

	ความเสียหาย			
	1 เดือน	กรณีที่ 1 (3 เดือน)	กรณีที่ 2 (6 เดือน)	กรณีที่ 3 (9 เดือน)
ต้นทุนคงที่				
- ผลกระทบจากความเชื่อมโยง (ลบ.)	5,486	5,486	5,486	5,486
ต้นทุนผันแปร				
- ผลกระทบต่อการบริโภคภายในประเทศ (ลบ./เดือน)	1,536	5,837	10,445	15,053
สัดส่วนต่อการบริโภคทั้งหมด	0.03	0.11	0.20	0.29
- ผลกระทบต่อการส่งออก (ลบ./เดือน)	1,806	5,418	10,836	16,254
สัดส่วนต่อการส่งออกทั้งหมด	0.05	0.16	0.33	0.49
- ผลกระทบต่อด้านอื่นๆ	1,002.6	3,376.5	6,384.3	9,392.1
ผลรวมมูลค่าความสูญเสียทั้งหมด	9,831	20,118	33,152	46,186
สัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	0.15	0.31	0.51	0.71